

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 44078/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

13 Ιανουαρίου 2011

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Ευαγγέλου κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Nina Vajić, *πρόεδρος,*

Χρήστος Ροζάκης,

Khanlar Hajiyeu,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιος Νικολάου, *δικαστές,*

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 9 Δεκεμβρίου 2010,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 44078/07) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Ευάγγελο Ευαγγέλου («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 2 Οκτωβρίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Β. Χειρδάρη, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρίες Γ. Παπαδάκη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Σ. Τρεκλή, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τον κύριο Χ. Πουλάκο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2009, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Όπως

επιτρέπει το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφασίσθηκε επιπλέον ότι το Τμήμα θα αποφαινόταν ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1947 και κατοικεί στην Κέρκυρα.

5. Στις 22 Μαρτίου 1999, ο Γ.Α. κατέθεσε μήνυση σε βάρος του προσφεύγοντος για ηθική αυτουργία σε συκοφαντική δυσφήμιση. Την ίδια ημέρα, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Κερκύρας άσκησε ποινική δίωξη σε βάρος του προσφεύγοντος.

6. Στις 24 Απριλίου 2002, διενεργήθηκε ανάκριση και στις 2 Απριλίου 2003, ο προσφεύγων παραπέμφθηκε σε δίκη. Η συζήτηση ορίστηκε αρχικά για τις 20 Νοεμβρίου 2003. Μετά από τρεις αναβολές, η συζήτηση έλαβε χώρα στις 3 Φεβρουαρίου 2005 και το Πλημμελειοδικείο Κερκύρας καταδίκασε τον προσφεύγοντα σε ποινή φυλάκισης οκτώ μηνών με αναστολή για το αδίκημα για το οποίο κατηγορείτο (απόφαση αριθ. 248/2005).

7. Στις 14 Φεβρουαρίου 2005, ο προσφεύγων άσκησε έφεση.

8. Στις 4 Οκτωβρίου 2006, το Εφετείο Κερκύρας επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 377/2006).

9. Στις 19 Δεκεμβρίου 2006, ο προσφεύγων, μέσω του συνηγόρου του ο οποίος τον είχε εκπροσωπήσει ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας, άσκησε αίτηση αναίρεσης.

10. Στις 2 Απριλίου 2007, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση ως απαράδεκτη (απόφαση αριθ. 724/2007). Το ανώτατο ποινικό δικαστήριο έκρινε ως εξής:

«Η αίτηση αναίρεσης κατά της υπ'αριθμ. 377/2006 απόφασης του Εφετείου Κερκύρας ασκήθηκε ενώπιον του γραμματέα του εν λόγω δικαστηρίου από τον δικηγόρο Σ.Ν. με την ιδιότητα του πληρεξουσίου δικηγόρου του αναιρεσείοντος, Ευάγγελου Ευαγγέλου, χωρίς να

προσαρτάται το σχετικό πληρεξούσιο ή επικυρωμένο αντίγραφό του στη δήλωση αναίρεσης. Έτσι, όμως, η αίτηση αναίρεσης χωρίς την τήρηση της εν λόγω διατύπωσης, είναι απαράδεκτη. Η έλλειψη αυτή δεν καλύπτεται εκ του ότι ο ως άνω συνήγορος ήταν ο παραστάς συνήγορος του αναιρεσείοντος κατά τη συζήτηση επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, όπως προκύπτει από την επισκόπηση αυτής διότι η ιδιότητα αυτή έπρεπε να αναφέρεται στο αναιρετήριο, ώστε να τεκμαίρεται πληρεξουσιότητα [μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη του]».

11. Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 2 Μαΐου 2007.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

12. Το άρθρο 465 του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει:

«1. Ο διάδικος μπορεί να ασκήσει το ένδικο μέσο που του ανήκει, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου που έχει εντολή κατά τους όρους του άρθρου 96 § 1. Το πληρεξούσιο ή επικυρωμένο αντίγραφό του προσαρτάται στη σχετική έκθεση (...)

2. Το ένδικο μέσο κατά της καταδικαστικής απόφασης που παρέχεται σ'εκείνον που καταδικάστηκε μπορεί να ασκηθεί για λογαριασμό του και από το συνήγορο που είχε παραστεί στη συζήτηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

13. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι υπήρξε διπλή παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης: αφενός, εκτιμά ότι η απόρριψη της αίτησης

αναίρεσής του ως απαράδεκτης παραβίασε το δικαίωμά του πρόσβασης σε δικαστήριο ενώ, αφετέρου, παραπονείται για τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας. Το εφαρμοστέο τμήμα του άρθρου 6 § 1 έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου το οποίο θα αποφασίση (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

14. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι αιτιάσεις αυτές δεν είναι προδήλως αβάσιμες με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούουν σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθούν παραδεκτές.

B. Επί της ουσίας

1. Πρόσβαση σε δικαστήριο

α) Θέσεις των διαδίκων

15. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ρύθμιση των προϋποθέσεων παραδεκτού της αίτησης αναίρεσης εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και ότι οι διοικούμενοι πρέπει να αναμένουν ότι οι εν λόγω κανόνες θα εφαρμόζονται. Σε ό,τι αφορά τις συνθήκες της προκειμένης περίπτωσης, παρατηρεί ότι το άρθρο 465 του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπει ότι το πληρεξούσιο ή επικυρωμένο αντίγραφό του πρέπει να περιέχονται στο φάκελο της υπόθεσης στην περίπτωση που ο αναιρεσείων εκπροσωπείται από δικηγόρο ενώπιον του Αρείου Πάγου. Η Κυβέρνηση εκτιμά επίσης ότι η απουσία πληρεξουσίου εντός του φακέλου οφειλόταν αποκλειστικά στην αμέλεια του προσφεύγοντος και του δικηγόρου του. Επιπλέον, αυτοί δεν προσπάθησαν καν να διορθώσουν την παράλειψη αυτή εισάγοντας το πληρεξούσιο στον

επίδικο φάκελο σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας. Δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ο προσφεύγων είχε τη δυνατότητα να εκθέσει όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση των συμφερόντων του, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν υπήρξε παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο.

16. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το άρθρο 465 § 2 του κώδικα ποινικής δικονομίας απαλλάσσει το συνήγορο από την υποχρέωση προσάρτησης του πληρεξουσίου στην περίπτωση που αυτός έχει ήδη εκπροσωπήσει τον αναιρεσείοντα ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας. Εκτιμά ότι η επιβληθείσα στον δικηγόρο του υποχρέωση να εισάγει το πληρεξούσιο στο φάκελο της υπόθεσης και να αναφερθεί σε αυτό στην αίτηση αναίρεσής του, παρά το γεγονός ότι εκπροσωπήθηκε από εκείνον ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας, δεν αποτελούσε παρά νομολογιακό κατασκευάσμα του Αρείου Πάγου και δεν προβλέπεται από το άρθρο 465 του κώδικα ποινικής δικονομίας. Υποστηρίζει ότι η προσέγγιση αυτή του ανώτατου ποινικού δικαστηρίου ήταν υπερβολικά τυπολατρική και προσέβαλε το δικαίωμά του πρόσβασης σε δικαστήριο.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του σύμφωνα με την οποία δεν έχει ως αποστολή του να υποκαθιστά τα εθνικά δικαστήρια. Η ευθύνη της ερμηνείας της εθνικής νομοθεσίας ανήκει καταρχήν στις εθνικές αρχές και ειδικότερα στα δικαστήρια (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Garcia Manibardo*, αριθ. 38695/97, § 36, CEDH 2000-II). Εξάλλου, το «δικαίωμα σε δικαστήριο», του οποίου το δικαίωμα πρόσβασης συνιστά μία ιδιαίτερη πλευρά, δεν είναι απόλυτο και προσφέρεται σε περιορισμούς, οι οποίοι γίνονται σιωπηρά δεκτοί, ειδικότερα ως προς τους όρους του παραδεκτού μιας προσφυγής, διότι απαιτεί από την ίδια την φύση του μία ρύθμιση από το Κράτος, το οποίο απολαμβάνει ως προς τούτο μιας συγκεκριμένης διακριτικής ευχέρειας. Εν τούτοις, οι περιορισμοί αυτοί δεν θα μπορούσαν να περιορίσουν την ανοικτή πρόσβαση ενός διοικούμενου κατά τρόπο ή σε βαθμό ώστε το

δικαίωμά του σε δικαστήριο να θιγεί στην ίδια την ουσία του. Τέλος, δεν συμβιβάζονται με το άρθρο 6 § 1, παρά μόνον αν τείνουν προς θεμιτό σκοπό και αν υφίσταται εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του διωκόμενου σκοπού (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά Ισπανίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 34, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I).

18. Το Δικαστήριο σημειώνει, επιπλέον, ότι η ρύθμιση σχετικά με τον τύπο που πρέπει να τηρείται για την άσκηση ενός ενδίκου μέσου στοχεύει ασφαλώς στην εξασφάλιση μιας ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να αναμένουν την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων. Εν τούτοις, η εν λόγω ρύθμιση ή η εφαρμογή της δεν θα πρέπει να εμποδίζει τους διοικούμενους από την χρήση ενός διαθέσιμου ενδίκου μέσου (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Ανώνυμη Εταιρία «Σωτήρης και Νίκος Κούτρας ΑΤΤΕΕ» κατά Ελλάδας*, αριθ. 39442/98, § 20, CEDH 2000-XII).

19. Από τις αρχές αυτές προκύπτει ότι αν και είναι αυτονόητο ότι το δικαίωμα άσκησης ενός ενδίκου μέσου υπόκειται σε νόμιμες προϋποθέσεις, ωστόσο τα δικαστήρια θα πρέπει, κατά την εφαρμογή των δικονομικών κανόνων, να αποφεύγουν αφενός μία υπερβολική τυπολατρεία η οποία μπορεί να θίξει το δίκαιο της διαδικασίας και αφετέρου μία υπερβολική ελαστικότητα που θα οδηγούσε σε κατάργηση των δικονομικών κανόνων που έχουν θεσπίσει οι νόμοι (*Walchli κατά Γαλλίας*, αριθ. 35787/03, § 29, 26 Ιουλίου 2007). Πράγματι, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο θίγεται όταν η ρύθμισή του παύει να εξυπηρετεί τους σκοπούς της ασφαλείας του δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεί ένα είδος φραγμού που εμποδίζει την επί της ουσίας εξέταση της υπόθεσης του διοικούμενου από το αρμόδιο δικαστήριο (*Ευσταθίου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 36998/02, § 24, 27 Ιουλίου 2006).

20. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η υποχρέωση εισαγωγής του πληρεξουσίου κατά την κατάθεση της αίτησης αναίρεσης εξυπηρετεί καταρχήν την ασφάλεια του δικαίου και την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Πράγματι, επιτρέπει στο γραμματέα του αρμόδιου δικαστηρίου να εξασφαλίσει τον κατάλληλο χειρισμό των φακέλων, στο

μέτρο που κάποιος μπορεί να γνωρίζει εκ των προτέρων αν ο αναιρεσείων έχει δώσει νόμιμα εντολή στο συνήγορό του. Επιπλέον, ο κανόνας αυτός επιτρέπει στο γραμματέα του σχετικού δικαστηρίου να χειρίζεται πιο αποτελεσματικά τις υποθέσεις καθώς γνωρίζει εκ των προτέρων τον αριθμό των φακέλων που περιέχουν πληρεξούσιο.

21. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το άρθρο 465 § 2 του κώδικα ποινικής δικονομίας απαλλάσσει το συνήγορο από την υποχρέωση προσάρτησης του πληρεξουσίου, στην περίπτωση που αυτός έχει ήδη εκπροσωπήσει τον αναιρεσείοντα ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να συνταχθεί με τη θέση αυτή. Πράγματι, δεν προκύπτει ούτε από κείμενο της εν λόγω διάταξης ούτε από τη σχετική νομολογία ότι, όταν ο συνήγορος του ενδιαφερομένου τον έχει εκπροσωπήσει στη διαδικασία που κατέληξε στην καταδικαστική απόφαση, αυτός απαλλάσσεται αυτόματα από την υποχρέωσή του να προσκομίσει την εντολή εκπροσώπησής του κατά τη μετέπειτα διαδικασία ενώπιον του Αρείου Πάγου.

22. Ομοίως ισχύει ότι εν προκειμένω ο Άρειος Πάγος δέχθηκε ρητά στην απόφασή του αριθ. 724/2007 ότι «η έλλειψη [προσκόμισης του πληρεξουσίου] δεν καλύπτεται εκ του ότι ο ως άνω συνήγορος ήταν ο παραστάς συνήγορος του αναιρεσείοντος κατά τη συζήτηση επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, όπως προκύπτει από την επισκόπηση αυτής διότι η ιδιότητα αυτή έπρεπε να αναφέρεται στο αναιρετήριο, ώστε να τεκμαίρεται πληρεξουσιότητα [μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη του]». Άλλως ειπείν, στην προκειμένη περίπτωση, το ανώτατο ποινικό δικαστήριο δέχθηκε ότι η απουσία πληρεξουσίου από τον φάκελο θα είχε το δίκως άλλο επιφέρει το απαράδεκτο της αίτησης αναίρεσης. Ο προσφεύγων θα είχε θεωρηθεί νόμιμα εκπροσωπούμενος αν ο συνήγορός του είχε αναφέρει στην αίτηση αναίρεσης το γεγονός ότι ήταν ο εκπρόσωπός του ενώπιον του Εφετείου Κερκύρας. Το ιδιαίτερο ζήτημα που τίθεται λοιπόν εν προκειμένω είναι αν το απαράδεκτο της αίτησης αναίρεσης, λόγω μη ρητής μνείας στην αίτηση αναίρεσης ότι ο δικηγόρος του προσφεύγοντος τον είχε πράγματι

εκπροσωπήσει ενώπιον του κατώτερου δικαστηρίου, παραβίασε το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.

23. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η υποχρέωση αναφοράς του εν λόγω στοιχείου στην αίτηση αναίρεσης δεν περιέχεται στο άρθρο 465 § 2 του κώδικα ποινικής δικονομίας ή, όπως προκύπτει από το φάκελο, σε άλλη εφαρμοστέα διάταξη. Η εν λόγω υποχρέωση έγινε δεκτή από τον Άρειο Πάγο στην απόφασή του αριθ. 724/2007. Επιπλέον, η προσβληθείσα απόφαση του εφετείου προσαρτάτο, στην παρούσα υπόθεση, στην αίτηση αναίρεσης και προκύπτει από την απόφαση της 2 Απριλίου 2007 ότι ο Άρειος Πάγος αφενός συμβουλευτήκε την απόφαση αυτή και, αφετέρου, επαλήθευσε το γεγονός ότι ο Σ.Ν. είχε εκπροσωπήσει τον προσφεύγοντα ενώπιον του Εφετείου Κερκύρας. Στα μάτια του Δικαστηρίου, το να απαιτείται υπό αυτές τις συνθήκες να γίνει εκ νέου αναφορά εντός της αίτησης αναίρεσης στην εκπροσώπηση του προσφεύγοντα από τον Σ.Ν. ενώπιον του εφετείου συνιστά μία υπερβολικά τυπολατρική προσέγγιση και δε συμφιλιώνεται με τις απαιτήσεις του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο (βλέπε, προς αυτή την κατεύθυνση, *Ευσταθίου και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 36998/02, § 32, 27 Ιουλίου 2006).

24. Λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών που επέφερε το απαράδεκτο την αίτησης αναίρεσης για τον προσφεύγοντα –ο οποίος δεν μπόρεσε μέσα στα πλαίσια μίας ποινικής δίκης να επιτύχει την εξέταση των λόγων αναίρεσής του από το εσωτερικό ανώτατο δικαστήριο-, το Δικαστήριο εκτιμά ότι του επιβλήθηκε ένα δυσανάλογο βάρος το οποίο διαρρηγνύει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός, του θεμιτού ενδιαφέροντος εξασφάλισης της τήρησης των δικονομικών απαιτήσεων που περιβάλλουν την κατάθεση της αίτησης αναίρεσης και, αφετέρου, του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο (βλέπε, προς αυτή την κατεύθυνση, *Kadlec και λοιποί κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αριθ. 49478/99, §§ 23-30, 25 Μαΐου 2004 και προαναφερόμενη απόφαση *Walchli*, § 36). Συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης σημασίας που αποκτά το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη σε μία δημοκρατική κοινωνία, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

2. Λογική προθεσμία

α) Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

25. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 22 Μαρτίου 1999, όταν ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Κερκύρας άσκησε ποινική δίωξη σε βάρος του προσφεύγοντος, και περατώθηκε στις 2 Μαΐου 2007, με την κοινοποίηση στον προσφεύγοντα της απόφασης αριθ. 724/2007 του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε επομένως οκτώ έτη και πάνω από ένα μήνα για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

β) Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

26. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η επίδικη διαδικασία ολοκληρώθηκε εντός λογικής προθεσμίας και επικαλείται ιδίως μία κάποια πολυπλοκότητα της υπόθεσης.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Pélissier et Sassi κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25444/94, § 67, CEDH 1999-II).

28. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Pélissier et Sassi*).

29. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της

επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίθηκε στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κανείς να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και την επικαλούμενη προσβολή του δικαιώματός του πρόσβασης σε δικαστήριο. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης σύμφωνα με το οποίο:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

31. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 13 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω διότι, κατά την άποψή της, δεν υπήρξε υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας». Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων μπορούσε να έχει ασκήσει κατά του Δημοσίου την προβλεπόμενη από το άρθρο 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα αγωγή. Το εν λόγω άρθρο θεσπίζει την έννοια της ειδικής αδιοπραξίας δημοσίου δικαίου, δημιουργώντας μία εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου, η οποία γεννάται από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις.

A. Επί του παραδεκτού

32. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το

Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Λογική προθεσμία

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

34. Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να παραπονεθούν για τη διάρκεια μιας διαδικασίας (*Φραγγαλέξη κατά Ελλάδας*, αριθ. 18830/03, §§ 18-23, 9 Ιουνίου 2005). Το Δικαστήριο δε διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν αποδεικνύει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή (βλέπε *Συλλαϊδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 28743/04, § 23, 30 Νοεμβρίου 2006).

35. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα είχε επιτρέψει στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

2. Πρόσβαση σε δικαστήριο

36. Στο μέτρο που ο προσφεύγων παραπονείται για την απουσία πραγματικής προσφυγής για την προβολή της παραβίασης του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων αυτών σχετικά με το άρθρο 6 § 1, δεν είναι αναγκαίο να τοποθετηθεί επιπλέον στο πεδίο του άρθρου 13. Οι απαιτήσεις του

τελευταίου επί του ζητήματος είναι πράγματι λιγότερο αυστηρές από εκείνες του άρθρου 6 § 1 και απορροφούνται από αυτές εν προκειμένω (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Sporrong et Lönnroth κατά Σουηδίας*, 23 Σεπτεμβρίου 1982, § 88, série A no. 52).

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

37. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

38. Ο προσφεύγων αξιώνει το ποσό των 20.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω των παραβιάσεων των άρθρων 6 § 1 και 13 της Σύμβασης.

39. Η Κυβέρνηση θεωρεί υπερβολικό το αιτούμενο ποσό. Εκτιμά ότι μία ενδεχόμενη αποζημίωση για ηθική βλάβη δεν θα πρέπει να ξεπεράσει τα 5.000 ευρώ.

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι διαπίστωσε μία διπλή παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, καθώς και μία παραβίαση του άρθρου 13. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, επιδικάζει στον προσφεύγοντα 12.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

41. Για έξοδα και δικαστική δαπάνη για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων ζητεί το ποσό των 2.000 ευρώ.

42. Η Κυβέρνηση θεωρεί το αιτούμενο ποσό υπερβολικό και μη αιτιολογημένο. Δηλώνει έτοιμη να καταβάλει 1.000 ευρώ για την αιτία αυτή.

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

44. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων στην κατοχή του και των προαναφερόμενων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα 1.500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλει αυτός ως φόρο επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

45. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης σε ό,τι αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

4. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω απουσίας πραγματικής προσφυγής για την προβολή παραπόνου για τη διάρκεια της διαδικασίας.

5. Αποφαίνεται ότι δεν είναι αναγκαίο να αποφανθεί επί της αιτίας της σχετικής με την απουσία πραγματικής προσφυγής για την προβολή της προσβολής του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο.

6. Αποφαίνεται

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i) 12.000 (δώδεκα χιλιάδες) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ii) 1.500 (χίλια πεντακόσια) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τον προσφεύγοντα, για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

7. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 13 Ιανουαρίου 2011, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

(υπογραφή)

Søren Nielsen
Γραμματέας

Nina Vajić
Πρόεδρος